

2. ГОСТ 7.20-2000. Библиотечная статистика [Текст]. - Взамен ГОСТ 7.20-80, ГОСТ 7.41-82 ; введ. 2002-01-01.- Минск : Межгос. совет по стандартизации, метрологии и сертификации, 2001. - 7 с. - (Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу).
3. Карауш А. С. К вопросу об учёте виртуальных читателей и посетителей сайтов [Электронный ресурс] / А. С. Карауш, А. А. Майнагашев. - Режим доступа: <http://www.karaush.ru/files/ask-virtual-09.pdf>. - Загл. с экрана.

МОЛОДЬ І КНИГА: РЕАЛІЇ ТА МАЙБУТНЄ

Бакуменко Л.Г.

Наукова бібліотека

Харківського державного університету харчування та торгівлі

Висвітлюються результати соціологічного дослідження, проведеного науковою бібліотекою серед студентів 1 курсу Харківського державного університету харчування та торгівлі за темою «Читання у житті сучасного студента».

Ключові слова: книга, читач, читання.

Одним із видів культурної діяльності, який впливає на загальнопізнавальний інтерес, фаховий і культурний рівень розвитку людини, є читання. Читання відіграє велику роль у формуванні особистості, сприяє поглибленню знань як професійних, так і загальноосвітніх, розширенню світогляду, розвитку інтелекту, формуванню моральних якостей тощо. Проте останнім часом виникає протиріччя між існуючим культурним надбанням друкованої продукції (класичними та сучасними літературними творами) і падінням інтересу до книги; між потребою грамотних, високорозвинених особистостей та падінням інтересу до читання. Зниження зацікавленості до читання обумовлено, насамперед, розвитком комп'ютерних технологій, надмірним захопленням Інтернетом. Негативно впливає також стан економічної ситуації в країні. Ці фактори спонукали нас провести власне дослідження.

Його мета – дослідити і проаналізувати роль книги та читання у житті сучасної молоді, визначити засоби популяризації та підняття престижу книги і читання взагалі.

Об'єкт дослідження – молодь 18-20 років (студенти 1 курсу усіх факультетів ХДУХТ).

Предмет дослідження – читання очима сучасної молоді, їх читацькі уподобання та потреби в інформації, місце книги, читання у житті сучасної молодої людини.

Завдання дослідження:

- визначити картину читацьких інтересів користувачів;
- сформулювати чітке уявлення про характер читання юнацтва, його обсяг та зміст;
- прослідкувати зміни в колі читання молоді та їх інформаційних уподобаннях;
- виявити книги та авторів, котрі популярні у юнацтва та молоді (кому надає перевагу сучасне юнацтво);
- визначити читацькі потреби молодих людей;
- з'ясувати ступінь читацької активності.

Дослідження складалося з декількох етапів. На першому етапі було визначено методику збирання даних (анкетування), розроблено анкету, котра містить питання про відношення сучасної молоді до читання. Крім звичайних закритих та відкритих запитань, приведені також деякі судження, з якими респондент може погодитись чи не погодитись. На другому етапі було проведено дослідження: збирання даних методом анкетного опитування (вересень – жовтень 2014 року). Третій етап складався із обробки даних (листопад – грудень 2014 року), підготовки публікацій та електронного анотованого списку книг, які читає сучасна молодь (березень – квітень 2015 року).

В опитуванні взяли участь 170 респондентів – студентів першого курсу ХДУХТ.

У процесі дослідження з'ясувалося, що у 30% респондентів основним заняттям у вільний час є читання «для душі». Це досить суттєвий показник у порівнянні з тим, що більшість респондентів використовує свій вільний час для перегляду телевізора, відео, прослухування музики та прогулянок на природі (54%), роботи на комп'ютері (42%), виконання домашніх справ (41%) та ін.

Приємно також відзначити, що більшість респондентів (67%) зазначили, що люблять читати, лише 10% не люблять читати, 26 % просто не дали відповіді.

Також з'ясувалося, що 73% респондентів надають перевагу такому джерелу інформації як «книга + Інтернет», інноваційному (лише Інтернет) – 24%, традиційному (книга) – 6%.

Щодо запитання стосовно обсягу часу, який респонденти приділяють читанню,

було з'ясовано, що 45% респондентів читають не кожного дня, а тоді коли з'являється щось цікаве; 25% читають під час підготовки до іспиту, екзамену; 24% читають кожного дня хоч потроху; 12% читають декілька годин на день; 6% читають 2 і більше книг за місяць; 5% читають 1-2 книги за півроку; лише 2% читають практично постійно та 0,5% не читають зовсім.

Відповіді на запитання стосовно тематичних уподобань респондентів були розмаїтими, та все ж найбільше користувачі цікавляться літературою з психології, культури спілкування – 36%; 33 % віддають перевагу літературі, де йдеться про красу, спорт, здоровий спосіб життя; 32% цікавляться інформацією, пов'язаною із захопленнями; 25% захоплюються історією; 16% читають про комп'ютерні технології, Інтернет; 15% – про сім'ю, шлюб, виховання дітей; 13% – про те, як заробляти гроші; 11% респондентів цікавить література з маркетингу, економіки, менеджменту, життя суспільства, політики; 6% цікавляться літературою з профорієнтації; 5% – правовою інформацією.

Під час дослідження з'ясувалося, що у 53% респондентів найчастіше виникає потреба в навчальній літературі; 32% відчувають потребу у художній літературі; 20% – у науково-популярній; 15% – у галузевій.

Протягом дослідження ми намагалися з'ясувати, чи читає молодь художню літературу. Аналіз результатів показав, що 43% респондентів читали або читають художні твори за навчальною програмою; 35% читають художню літературу в електронному вигляді; 30% читають для розваги та тому, що для них це цікаво і важливо; 12% надають перевагу екранізації художніх творів; 5% взагалі не люблять читати; 3% респондентів зазначили, що їм не вистачає часу на читання художньої літератури і лише 0,5% респондентів взагалі не мають часу на читання.

Цікаво було дізнатися, яким жанрам молодь віддає перевагу. З'ясувалося, що більшість респондентів – 47% – читає фантастику, фентезі; 38% – пригоди; 33% – твори про кохання; 27% віддають перевагу гумору та сатирі; 26% читають детективи; 21% – класичні твори; 20% – історичні романи; 16% – філософські твори; 15% – поетичні твори; 13% твори про війну та книги про життя відомих людей.

Серед найулюбленіших книг молоді найпопулярнішими є твори М. Булгакова, Е. Джеймс, К. Зюскінда, П. Коельо, Д. Ролінг, О. Уайльда. Улюбленими названо твори класиків: М. Гоголя, Ч. Дікенса, Ф. Достоевського, А. Дюма, І. Ільфа та Є. Петрова, Ф. Кафки, А. Конан Дойла, Д. Лондона, Е. Ремарка, Р. Стівенсона, М. Твена, Л. Толстого, У. Шекспіра, М. Шолохова, Б. Шоу; твори письменників ХХ ст. і сучасних авторів: Д. Брауна, Д. Глухівського, М. Мітчелл, К. Маккалоу, С. Крамер, Ф. Пулмана,

Д. Селінджера та ін. Необхідно звернути увагу на те, що улюбленими книгами молоді є також твори вітчизняних авторів: І. Багряного «Тигролови», Л. Костенко «Записки українського самашедшого», І. Котляревського «Наталка-Полтавка», В. Малика «Посол Урус-шайтан», І. Нечуй-Левицького «Кайдашева сім'я», О. Турянського «Поза межами болю», Т. Шевченка «Катерина».

Твори вітчизняних авторів вказано також і серед прочитаних останнім часом книг, це «Таємниця» Ю. Андруховича, «Україна в огні» О. Довженка, «Чорна рада» П. Куліша, «Місто» В. Підмогильного. Найпопулярнішими з прочитаних останнім часом респондентами книг є також твори: Д. Брауна, М. Булгакова, Е. Джеймс, В. Рот, П. Коельо, С. Крамер, Д. Селінджера.

Всі улюблені та прочитані останнім часом твори, вказані респондентами, увійшли до списку «Що читає сучасна молодь» (анотований перелік улюблених та щойно прочитаних студентами книг за результатами проведеного дослідження серед студентів 1 курсу Харківського державного університету харчування та торгівлі у вересні-жовтні 2014 року), у якому в алфавітному порядку вказані прізвище та ініціали автора (повністю), назву книги, фонове зображення книги, жанр, анотацію та електронну адресу, за якою можна знайти та прочитати електронну версію твору. Список має достатньо великий обсяг, його можна буде переглянути, зайшовши на веб-сторінку наукової бібліотеки ХДУХТ.

На запитання стосовно того, що заважає молоді читати, переважна більшість респондентів 65% зауважила, що їм не вистачає часу; 27% вважають, що є цікавіші заняття; у 12% немає бажання читати.

Привернули увагу також відповіді молоді на предмет визначення книги: респонденти вважають, що книга – це: тренування розуму – 54%; естетична та душевна насолода – 53%; спосіб вільно, цікаво провести час – 22%; комфортний простір – 9%. Деякі респонденти зазначили, зокрема, що книга – це саморозвиток; розвиток особистого мовлення; справжня духовна скарбниця.

На останнє запитання, стосовно того, в якому напрямі, на думку молоді, має розвиватися бібліотека університету, респонденти відповіли, що бібліотека має функціонувати як електронно-інформаційний центр – 49%; комплексний бібліотечно-інформаційний центр – 44%; центр дистанційної доставки документів – 13%; традиційний центр зберігання документів – 13%. Один із респондентів зазначив, що бібліотека університету має бути тим осередком, який згуртує навколо кожної людини цікаве оточення.

Проведене дослідження дає можливість зробити певні висновки. Аналіз анкет є свідченням того, що незважаючи на всі перешкоди та труднощі, сучасна молодь, зокрема, опитувані респонденти, не втратили свого інтересу до книги, переважна більшість читає і любить читати. Результати дослідження свідчать про те, що сьогодні друковані видання, за визначенням більшості респондентів, знаходяться на одному рівні з ресурсами Інтернет (хоча останнім часом значно зростає інтерес до електронної книги), отже, традиційна книга не втратила своєї інформаційної функції і залишається одним із найважливіших інформаційних джерел. Живе спілкування з книгою існує і має існувати. Молодь звертається до книги не тільки з навчальними цілями, одним із факторів формування особистості залишається саме читання «для душі». Є певні зауваження до якості читання, серед вказаних молоддю творів зустрічаються твори-жахи та бульварні романи, але, в цілому, картина читацьких інтересів досить непогана, оскільки серед вказаних книг є немало саме якісної літератури, а значний інтерес до фантастики та пригод визвано, насамперед, віковими особливостями читаючої аудиторії. Приємним стало і те, що більшість респондентів майбутнє нашої бібліотеки бачить саме як комплексний бібліотечно-інформаційний центр, тим самим підтверджуючи важливість існування традиційних ресурсів у поєднанні з інноваційними (електронними).

Враховуючи все вищевказане, нами було визначено перспективи щодо поліпшення інтересу молоді до книги та читання: створення комфортних умов для користувачів у роботі з книгою, комплектування фонду новинками художніх творів (використання для цього альтернативних джерел поповнення фонду бібліотеки), проведення масових заходів популяризації та реклами книги (використання традиційних та інноваційних форм популяризації – віртуальні виставки, буктрейлери, віртуальні презентації книги тощо), використання індивідуального підходу до користувачів у процесі обслуговування, підвищення культури обслуговування користувачів, орієнтація на розвиток професійних якостей, вивчення та впровадження інноваційного досвіду. Все це має сприяти тому, щоб зацікавити та привернути увагу користувача до книги та читання.